

ת"פ 13954/04/16 - מדינת ישראל, המאשימה נגד אלחנן פינגרש, נתן יעקב גל, יחזקאל לוי, הנאשמים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

19 פברואר 2018

ת"פ 13954-04-16 מדינת ישראל נ' פינגרש ואח'
לפני כבוד השופט בני שגיא

בעניין: מדינת ישראל - המאשימה
על-ידי ב"כ עו"ד אלון סיון

נגד

1. אלחנן פינגרש
על-ידי ב"כ עו"ד בועז קניג ועו"ד עינב זכאי
2. נתן יעקב גל
על-ידי ב"כ עו"ד רן קרויט
3. יחזקאל לוי - הנאשמים
על-ידי ב"כ עו"ד אריה שרעבי

גזר דין

א. כללי

1. הנאשמים הורשעו על יסוד הודאתם, במסגרת הסדר טיעון, בביצוע העבירות המיוחסות להם בכתב האישום המתוקן כמפורט להלן:

נאשם 1 (אישומים 1, 2, 4 ו-6) - קשירת קשר לביצוע פשע, עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן - **חוק העונשין**); סיכון חיי אדם במזיד בתחבורה, לפי סעיף 332(5) לחוק העונשין (ריבוי אירועים); זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין (ריבוי אירועים); מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין.

נאשם 2 (אישומים 3 ו-5) - סיכון חיי אדם במזיד בתחבורה, לפי סעיף 332(5) לחוק העונשין; זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין; מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין.

עמוד 1

נאשם 3 - (אישומים 1, 2, 3, 4, 5, ו-6) - קשירת קשר לביצוע פשע, עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין; סיכון חיי אדם במזיד בתחבורה, לפי סעיף 332(5) לחוק העונשין (ריבוי אירועים); זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין (ריבוי אירועים).

הסדר הטיעון

ב.

2. הסדר הטיעון כלל את תיקונו של כתב האישום, וכן הסדר עונשי מסוג "רף עליון", במסגרתו טענה המדינה לעונש של 18 חודשי מאסר בעניינו של נאשם 1; 9 חודשי מאסר בעניינו של נאשם 2 ו- 20 חודשי מאסר בעניינו של נאשם 3.

לציין כי במסגרת ההסדר הכתוב שנחתם עם נאשם 1, דובר על הגבלת עתירה ל-20 חודשי מאסר, אך במהלך הטיעונים לעונש ביקשה התביעה להסתפק בעונש של 18 חודשי מאסר.

באשר לענישה מההיבט הכלכלי, סוכם כי על נאשם 3 יוטל קנס בסך 10,000 ₪ וכן יחולט סכום בסך 5,000 ₪ שנתפס במסגרת החקירה.

מעבר להסכמתו של נאשם 3 לאותם רכיבים כספיים, סוכם כי הסנגורים לא יהיו מוגבלים בטיעוניהם לעניין רכיבי הענישה השונים.

ג. תמצית עובדותיו של כתב האישום המתוקן

3. כתב האישום המתוקן מתאר כיצד נאשמים 1 ו- 2, שכיהנו כבוחני רישוי במכון "דינמוטר", פעלו בצוותא עם נאשם 3 שהיה שדלן (מאכער) בתחום מבחני הרישוי במכון, על-מנת להעביר קטנועים מבחן רישוי מבלי שאלה נבדקו בפועל.

כתב האישום מחזיק שישה אישומים, אולם במהלך הטיעונים לעונש הבהירה התביעה כי אישומים 2, 4 ו- 6 הם **מקרים פרטניים** של האישום הראשון, ועל כן יש לראותם כנכללים בו.

נאשם 1 הודה והורשע בכך שלאורך תקופה בת שנה וחצי (9/14 - 3/16) במספר הזדמנויות, בין פעם לפעמיים בחודש, חתם על טפסי תקינות והנפיק תעודות תקינות לקטנועים שונים שמסמכיהם הובאו לו על-ידי נאשם 3, מבלי שאלה נבדקו על-ידו. בשניים מהמקרים המיוחסים לו (כמפורט באישומים 4 ו-6), דובר היה בקטנועים תקולים שהובאו לנאשם 3 על-ידי סוכן משטרת, כך שהאמור בסעיף 5 לאישום הראשון, מתייחס למעשה לאותם שני קטנועים (וראה הבהרת התובע בעמ' 34 לפרוטוקול).

נאשם 2 הודה והורשע בכך **שבשני מקרים** חתם על טפסי תקינות והנפיק תעודות תקינות לקטנועים שונים שמסמכיהם הובאו לו על-ידי נאשם 3, מבלי שאלה נבדקו על-ידו. בשני המקרים דובר היה בקטנועים תקולים שהובאו לנאשם 3 על-ידי סוכן משטרת.

נאשם 3 הודה והורשע במעורבות בכל אותם מקרים המיוחסים לנאשמים 1 ו- 2 (למעט המקרה המתואר באישום 2) ולמעשה, הוא הגורם המקשר והמחבר בין המקרים השונים, כאשר ברוב המקרים פעל בצוותא עם נאשם 1 (בתדירות של פעם או פעמיים בחודש על פני שנה וחצי) ובשניים מהמקרים פעל מול נאשם 2. לציין כי על-פי כתב האישום המתוקן, ולאורך 7 השנים בהם עבד כ"מאכער", עמד שכרו של נאשם 3 על סכומים הנעים בין 50 ₪ ל- 250 ₪ עבור כל רכב שדאג להעברתו את בדיקת הרישוי.

חשוב לציין, כי גם כתב האישום המקורי וממילא כתב האישום המתוקן, לא ייחס לנאשמים 1 ו-2 עבירת שוחד, ואין חולק כי הסכמת נאשמים 1 ו- 2 לבקשותיו של נאשם 3, לא נבעה ממניע כספי או מרצון כלשהו לקבלת טובת הנאה אחרת. בהתאמה, לא נטען כי נאשם 3 פעל על-מנת להעניק לנאשמים 1 ו- 2 טובת הנאה כלשהי. כפי שיובהר בהמשך, לדברים חשיבות של ממש, שכן רובם המכריע של המקרים הדומים לכאורה, שנדונו בפסיקה, כללו הרשעת בוחני רישוי או מאכערים בעבירות שוחד.

ראיות לעונש ותסקירי שרות המבחן

ד.

4. שרות המבחן ערך תסקירים בעניינם של כל הנאשמים, וכן הוגשו חוות דעת ומסמכים פרטניים על-ידי כל אחד מבאי-כוח הנאשמים.

אסקור אפוא את התסקירים והראיות השונות לעונש בחלוקה לפי נאשמים.

נאשם 1

5. **מתסקיר שרות המבחן** עולה כי הנאשם בן 57, נשוי ואב לשני בנים. הנאשם סיים 12 שנות לימוד בבית ספר לחינוך מיוחד, ובהמשך שירת שירות צבאי מלא כנהג תובלה. במהלך השנים החליף הנאשם מספר מקומות עבודה, מחלקם פוטר על רקע קשיים בתפקוד, וב-15 השנים עובר למועדי ביצוע העבירות עבד במכון "דינמוטר". הנאשם נישא בהיותו בן 23 לאישה הסובלת מהפרעת הסתגלות עם תסמינים דיכאוניים מתמשכים, המוגדרת כנכה נפשית על-ידי המוסד לביטוח לאומי וזכאית לקצבת נכות. שני ילדיהם של בני הזוג (22 ו- 32) אינם עובדים ומתגוררים בביתם, כאשר הצעיר סובל אף הוא מנכות נפשית ואינו עובד.

הנאשם נטל אחריות מסוימת על מעשיו, תיאר כי דובר היה בתקופה לחוצה בעבודה, ולתחושתו, מנהל המכון לא היה שבע רצון מתפקודו והעיר לו כי הינו עובד לאט, ועל כן חתם על הטפסים ללא בדיקה, אך הדגיש כי לא עשה כן ממניעים כלכליים. שרות המבחן ציין כי הנאשם מצר על מעשיו, מבין כי מדובר במעשים חמורים ולוקח אחריות.

התסקיר כולל התייחסות נרחבת גם לנתונים שונים העולים מחוות הדעת שהוגשו הן על-ידי מומחה לפסיכולוגיה שיקומית אליו הופנה על-ידי המוסד לביטוח לאומי, והן על-ידי רופא קופת החולים. ראוי אף לציין כי במסגרת ההליכים הופנה הנאשם לוועדת האבחון לפי חוק הסעד (טיפול במוגבלים שכלית התפתחותית) ונתונים שונים מתוך חוות הדעת אף הם עולים מתוך תסקיר שרות המבחן. אתייחס לכך בהמשך, אך התסקיר מפנה לחוות הדעת, ממנה עולה כי **"הנאשם מתפקד ברמת משכל גבולית, סובל מקשיים משמעותיים ומובהקים ברמת התפקוד הקוגניטיבי, הכוללים הפרעת קשב, קשיים בתפקודי השפה, קשיים בתפקודי הזיכרון, ואיטיות ביכולת העיבוד המנטלי"**.

בסיכום התסקיר, ועל יסוד כלל הנתונים שהובאו בפני שרות המבחן, צוין כי להתרשמות שרות המבחן מדובר באדם הלוקה ברמה קוגניטיבית גבולית, אשר לאורך כל חייו עושה מאמץ לתפקד ולהתגבר על מוגבלותו, אך זאת במחיר אישי של העמדת עצמו במצבי התמודדות קשים, שלא תואמים את יכולותיו, בעוד הוא מתקשה לקבל עצמו כבעל צרכים מיוחדים. עוד צוין כי להתרשמות שרות המבחן, במצבים של לחץ נוהג הנאשם לטשטש קשייו ופועל באופן של הסתרה ואימפולסיביות, בלא ששוקל את השלכות מעשיו, וכי **מעורבותו בביצוע העבירות לא נבעה מתוך דפוסים מרמתיים ועברייניים אלא קשורים לקשייו הקוגניטיביים והתפקודיים, לרמת חרדה גבוהה בה היה נתון נוכח חששו כי יפסדו אותו, ולנטייתו לרצות דמויות סמכותיות, ולטשטש את מגבלותיו**.

שרות המבחן התייחס לעבודתו הנוכחית של הנאשם, אליה הופנה על-ידי שירותי הרווחה, במסגרת חברת "המשקם" המוגדרת כ**"חברה לתעסוקה מוגנת ונתמכת של אנשים עם נכויות"**, שם מבצע עבודות גינון במשך 5 שעות מדי יום, ותיאר כי מדובר במקום ההולם את יכולותיו ומגבלותיו האובייקטיביות.

באשר לרמת הסיכון הנשקפת מן הנאשם, צוין כי הסיכון להישנות התנהגות דומה פחת באופן משמעותי, וזאת נוכח כלל נתוניו של הנאשם - הפסקת עבודתו בתחום רישוי הרכב, נכונותו לשיתוף פעולה מלא בהליכים טיפוליים, והיענותו לסמכות שרות המבחן. הנאשם אף נטל חלק בקבוצה טיפולית.

שירות המבחן העריך כי לאור נתוניו של הנאשם, חולשת כוחותיו וקשייו הבולטים להתמודדות במצבי לחץ וחרדה, הוא יתקשה במפגש עם אוכלוסייה עבריינית, ויתכן ואף יהיה נתון לניצול, ועל כן סבר כי ניתן להסתפק בענישה קונקרטיית בדמות מאסר לריצוי בעבודות שרות, לצד הטלת צו מבחן אשר יאפשר את המשך הטיפול בנאשם.

6. **מחוות דעתו של המומחה אמיר כץ** (נע/1), ניר-פסיכולוג, המתמחה בפסיכולוגיה שיקומית, כמו גם מעדותו בבית המשפט, עולה כי לאורך השנים למד הנאשם במסגרות של החינוך המיוחד, התקשה בביצוע מטלות, לקה בבעיות ריכוז וזיכרון, כאשר ממצאי הבדיקות הקוגניטיביות העדכניות הובילו למסקנה, לפיה מדובר במי שרמת המשכל שלו מצויה בטווח הגבולי, וקיימת לקות משמעותית מובהקת ברמת תפקודו הקוגניטיבית, בתפקודי החשיבה המילולית, ההפשטה, הזיכרון ומהירות העיבוד. עוד נמצא כי הנאשם לוקה בקשיים בתפקודי הקשב והתפקודים הניהוליים. המומחה ציין כי לאורך השנים הצליח הנאשם לתפקד באופן נורמטיבי, וניכר שהחוזקות בכישוריו הטכניים והיכולת השמורה בתחום החזותי סייעו לו להצליח בתחום התעסוקתי והמקצועי, אולם בשנים האחרונות החל לגלות קשיים גם במהירות העיבוד, וכתוצאה מכך, ירד באופן משמעותי התפקוד היומי והתעסוקתי.

בעדותו בבית המשפט נשאל המומחה אודות הערכתו באשר למנת המשכל של הנאשם, וציין כדלקמן:

"רמת משכל נבחנת באמצעות מבחן המשכל, הקובע מס' דרגות לתפקוד של אדם, רובינו נמצאים ברמה הממוצעת, קרי בין 90 ל-110. חלקנו מעל הממוצע וחלקו מתחתיו. הטווח התקין הוא בין 80 ל-120. כאשר אדם חורג לכאן או לכאן הוא נחשב מחונן או עם קשיים תפקודיים. ישנה רמת ביניים של נופלים בין הכיסאות, אדם שאינו מפגר (שנחשב מ-69 ומטה - עיכוב התפתחותי שכלי), מוגבלת שכלית התפתחותית, זה נחשב מרמת משכל 69 ומטה. בין 69 ל-79 נחשב לרמת משכל גבולית שאינה תקינה. האדם אינו מתפקד כרגיל כשאר האוכלוסייה, הוא נזקק לתמיכה במרבית השטחים בחיים. אולם, הוא לא נחשב למפגר, ולכן אין לו את ההקלות או ההגנה של החוק, במקרים מסוימים, כגון המקרה שאנו דנים בו בבית המשפט. אלחנן, גם על ידי וגם על-ידי הועדה הסטטוטורית הגענו למסקנה דומה שהוא בעל מנת משכל גבולית, כלומר בין 70 ל-79".

7. **מחוות הדעת של וועדת האבחון**, עולים אותם נתונים שעלו גם בתסקיר שרות המבחן, ובדוח קיימת התייחסות גם לסיכום אבחון ממרכז אבחון חדרה (המצורף לחוות הדעת), שם צוין כי "תפקודו ההסתגלותי של הנאשם מונמך באופן חלקי, וקיימים קשיים בהבנה של סיטואציות חברתיות, והשיפוט עשוי להיות לקוי במצבים מסוימים".

בסיכום חוות הדעת צוין כי הנאשם מתפקד ברמה גבולית, אף שלא ניתן להגדירו כמוגבל שכלית-התפתחותית.

8. **מעדותו של מר משה סימן טוב**, מי שהיה מנהלו המקצועי של מכון "דינמוטר" משך 26 שנה, ואחראי על הנאשם, עולה כי הנאשם נבחן מספר פעמים אך נכשל בבחינות ההסמכה, כאשר בשלב מסוים, הוחלט להעניק לו תעודת בוחן עם הגבלה משמעותית המאפשרת לו בדיקת מספרי שלדת רכב בלבד, והשוואתם למסמכי הרישוי. במשך מספר שנים ערך הנאשם בדיקות אלה, ואלה בלבד, כאשר מעת לעת נבחנה בקשתו לקבל תעודת בוחן מלא.

העד התייחס למגבלותיו של הנאשם, וציין את הדברים הבאים:

"לאחר מס' שנים הוא הגיע אלי על-מנת להתקבל לעבודה, ואחד העובדים שאל אותי מי זה? אז אמרתי "איציק משופר". זאת אומרת היה לנו איזה עובד שהיה "דפוק" אז אמרתי כי "זה משופר" כי יש לו תעודת בוחן, וכך קיבלנו אותו לעבודה. מאחר וידעתי את המגבלות שלו העמדתי אותו בעמדה ששם טעויות הוא לא יכול לעשות, ויחסית לשאר הבוחנים עמדתי צמוד אליו. כך, הוא עבד מס' שנים עד למקרה הנוכחי. נדמה לי שעד לאותו מקרה לא תפסו אותו במשהו שלא היה נכון. הוא לא היה בועדת שימוע במשרד התחבורה אף פעם ועד למקרה הזה. כשהיו מקרים שחשבתי שאולי הוא לא יעמוד בלחץ, הייתי עומד על ידו כדי למנוע לחץ זה, וכך הוא עבד. עד לשלב שהגיע מנכ"ל חדש למכון, ואז החל גל של פיטורים, זה היה נדמה לי ב-2014. ואז, נוצרה סיטואציה שהיה חסר בוחנים והופעל עליהם לחץ לעבוד יותר. אלחנן, בגלל שהייתה לו האפשרות לבחון אופנועים וקטנועים היה עובד במסלול 4, שם הבוחן היה צריך לעשות בדיקה גם לאופנועים וגם לרכב, משהו שהוא משימה בלתי אפשרית, והערתי את תשומת ליבו של המנכ"ל ואמר לי שחסר בוחנים. שאלתי את מנהל העבודה האם אתה מסוגל לעשות את העבודה כמו שצריך? אמר לי לא, אז מה אתם שמים את המפגר הזה? כך אי אפשר לעבוד. עד שקרתה הסיטואציה הזו".

9. אחיו של הנאשם, מר חיים פיינגרש, התייחס לנתוניו של הנאשם ולדרך שעבר.

וכך ציין:

"הוא נולד כחול, נלחמו על חייו הרופאים וכנראה מאז הייתה לו פגיעה לאורך כל החיים שלו נלחמו עליו. זאת אומרת אימי נלחמה עליו, שיהיה ילד רגיל, שילך לבי"ס רגיל, וזה לא היה פשוט. בכל זאת, הוא השתדל. הוא היה בבי"ס של אנשים מוגבלים, וכל הזמן ניסה להיות נורמטיבי. אנחנו זרמנו איתו, עודדנו אותו, כשהתבגר והגיע לצבא הוא התנדב ונלחם ועשה שירות, וניסה לעשות נורמטיבי. כשהתבגר ורצה להתחתן ולפרנס משפחה, עשה זאת בכבוד. לאורך כל הדרך תמכנו בו וידענו שהוא זקוק לתמיכה כל הזמן, וזה מה שהיה וכך הוא הצליח. זאת אומרת לא נתנו לעסק הזה ליפול על רשויות הרווחה, ההיפך, ובאמת הוא הצליח בעבודה שלו, נלחם וקיבל את הרישיון שלו, וזכה לזה שבאמת תמיד הייתה לו תמיכה ועזרה מבחוץ, וכך הוא שרד וקיים את החיים שלו. בשנתיים האחרונות הוא נפל בסיטואציה זו, שלא היה מי שילוה אותו ולא היה מי שישגיח עליו, והעמיסו עליו דברים שהם לא בגדר של משהו אנושי. זאת אומרת זה תפקיד שבן אדם רגיל לא יכול לעשות אותו ונדרש ממנו לעשות את זה. לפי מה שראיתי הבן אדם פשוט קרס שם. הוא אמר שהוא לא יכול לעשות כי פחד על פרנסתו, היה צריך לפרנס משפחה, כמפרנס יחיד עם אשה מוגבלת וילד בעייתי, והוא ניסה לשרוד את מה שהוא עבר".

10. מדוח של המוסד לביטוח לאומי, **עולה כי הנאשם מוגדר בדרגת אי כושר של 100% וכנכה בשיעור של 73% בפרמטר של נכות רפואית משוקללת**, ועל כן הוא זכאי לקצבת הביטוח הלאומי. הנכות נקבעה על בסיס מצבו הרגשי ונתוניו הקוגניטיביים של הנאשם.

11. מחוות הדעת של מרכז האבחון ביחס לבנו של הנאשם, עולה כי מדובר בליד 1993, אשר במהלך חייו אובחן "כמתפקד ברמה של פיגור שכלי קל", הגם שבאבחון האחרון החליטה הוועדה כי מדובר במי שמתפקד ברמה גבולית שאינה עולה כדי פיגור שכלי.

נאשם 2

12. מתסקיר שרות המבחן עולה כי מדובר בנאשם בן 52, ללא מעורבות קודמת בפלילים, נשוי ואב ל- 3 ילדים בני 17, מתגורר עם משפחתו ביהוד ואינו עובד כעת על רקע מצבו הרפואי. הנאשם בוגר 12 שנות לימוד, במסגרת פנימיית "מבואות ים", התגייס לצה"ל ושירת שירות צבאי מלא כמכונאי ימי בחיל הים. לדבריו של הנאשם סובל כיום מכאבים ומתקשה בהליכה ועל רקע פציעה זו, **מוכר כנכה בשיעור של 80 אחוז על ידי "המוסד לביטוח לאומי". מעבר לכך, מסר נתן כי אובחן כחולה סכרת בשנת 1999 וכן סובל מחרשות באוזן אחת**. לאחר שחרורו מצה"ל, עבד כנהג, בתחום הבניין וכטכנאי שירות בחברת תקשורת, וכבוחן רכב במשך 10 שנים עד הפיטורים בעקבות מעורבותו בביצוע העבירות נשוא דין זה.

בחוות הדעת של מנהלו כבוחן רישוי, נכתב כי הנאשם עובד מקצועי, אמין, המסייע בכל הדרוש. הנאשם מסר כי התנדב במשטרת התנועה הארצית כ- 20 שנה, זכה לתעודת הצטיינות המוקירה את התנדבותו ותואר על ידי שותפו להתנדבות כבעל אישיות נעימה ובעל יכולת לתפקד במצבי לחץ.

שרות המבחן התייחס למצבו המשפחתי המורכב של הנאשם, אשר מטעמי צנעת הפרט לא ראיתי לפרטו.

הנאשם לקח אחריות על המיוחס לו, אך טען לרשלנות נוכח עומס העבודה הרב שהיה באותה תקופה. לטענתו, שגה כאשר נתן אמון בנאשם 3 כי הניירת שמציג, אכן שייכת לאופנוע אותו הציג לפניו וכי לא מדובר בדפוס פעולה קבוע בו נהג בעבודתו.

הנאשם הביע בוושה וחרטה רבה על התנהגותו וניכר כי כיום מגלה תובנה בנוגע לחומרת מעשיו, ועל כן סבר שרות המבחן כי יש מקום לשלב את הנאשם בטפול במסגרתו ולהעדיף את הפן השיקומי-טיפולי כך שיוטל על הנאשם עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שרות לצד צו מבחן אשר יאפשר את המשך הטיפול בו.

13. ממכתבו של עורך דין ניר נחום, עולה כי הכיר את הנאשם מתקופת שירותם הצבאי בחיל הים, ולאורך

השנים התברר כי מדובר באיש מקצוע מעולה, אדם טוב וחבר למופת.

14. ממכתבו של מר משה סימן-טוב (שהעיד אף בעניינו של נאשם 1), עולה תמונה דומה באשר לאותו עומס עבודה וגל הפיטורין שגרם ללחץ על הבוחנים, כאשר צוין כי הנאשם היה מבין הטובים שבבוחנים.

נאשם 3

15. מתסקיר שרות המבחן עולה, כי מדובר בנאשם כבן 77, נשוי ואב לשלושה, ללא מעורבות קודמת בפלילים, אשר לא גויס לצבא בגיל 18 מפני שתמך כלכלית במשפחתו, וגיוסו נדחה לגיל 30, שאז החל לשרת בשירות מילואים כנהג. הנאשם עלה ארצה בגיל 13 מעיראק, עבד בעבודות מזדמנות לאורך השנים, וכיום סובל ממגוון בעיות רפואיות, לרבות בעיות לב וסרטן הערמונית. הנאשם מתקשה למצוא עבודה בשל מגבלותיו הפיזיות.

שרות המבחן ציין כי הנאשם צמצם ממשמעות וחומרת התנהלותו, ביטא עמדה מקלה ביחס להתנהלותו פורצת הגבולות והתקשה להכיר בחלקים העומדים בבסיס בחירתו השולית, אשר להערכת שרות המבחן, קשורה לחיפוש אחר רווח קל אף במחיר סיכון אחרים. לדבריו, לא היה מודע לחומרת מעשיו בעת ביצוע העבירות, כמו כן, התקשה להעמיק בנסיבות שהובילו למעשיו ונטה להשליך על גורמים חיצוניים את מצבו הפלילי. לפיכך, שלל נזקקות טיפולית כלשהי.

שרות המבחן התרשם כי מדובר במי שנהג לעבוד למחייתו באופן תקין ולקיים אורח חיים נורמטיבי עד לביצוע העבירות, וההערכה היא כי הירידה במצבו הבריאותי, עד כדי פגיעה ביכולתו לתפקוד תעסוקתי רציף ויציב, הובילה להצטברות תחושות של אובדן המשמעות והיכולת לפרנס, ותרמה לבחירותיו הבעייתיות ולביצוע העבירות, תוך התעלמות מההשלכות האפשריות של מעשיו, וכי ההליך הפלילי מערער ומשמש גורם מרתיע עבור הנאשם.

16. מאסופת מסמכים רפואיים שהוגשה בעניינו של הנאשם, עולה כי מדובר במי שסובל ממחלת לב, עבר מספר צנתורים, וכן לקה בעבר בסרטן הערמונית.

ה. טיעוני הצדדים לעונש

17. התובע, עו"ד אלון סיוון, עתר לאמץ את הרף העליון של הסדר הטיעון בעניינו של כל אחד מהנאשמים.

הוסבר כי אימוץ הרף העליון מתחייב נוכח הצטברותם של מספר נתונים: (א) קיומו של קשר פלילי בין הנאשמים; (ב) קיומו של תכנון מוקדם; (ג) חלקם המרכזי של הנאשמים בביצוע העבירות; (ד) הנזק

שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירות.

עוד הוסבר כי מעשיהם של כל הנאשמים, ובפרט של נאשמים 1 ו- 2, פגעו באמון הציבור בעובדי הציבור, ויש לראותם בחומרה רבה.

התובע הציג פסיקה מגוונת ממנה ביקש ללמוד כי הרף העליון של הסדר הטיעון משקף ענישה מתונה שאין מקום לסטות ממנה לקולא.

בהתייחס לנתונים של הנאשמים, התובע סבר כי אין לראות בהם משום נתונים המצדיקים הקלה בעונש, הן מהטעם שנאשמים 1 ו- 2 היו עובדי ציבור בתקופה הרלוונטית וחזקה כי היו כשירים לבצע את תפקידם, והן מהטעם שהעבירות שבוצעו על-ידי נאשם 3, בוצעו כבר בהיותו בגיל מתקדם וחרף בעיותיו הרפואיות.

התובע ביקש לדחות את טענת ההגנה לפיה נתוניו האישיים של נאשם 1 משפיעים גם על מתחם העונש ההולם, ולשיטתו - אף אם תאומץ חוות הדעת של וועדת האבחון, יש לראותה ככזו המשליכה על מיקומו של הנאשם במתחם העונש ההולם ותו לא.

בהתייחס להמלצות שרות המבחן, נטען כי מדובר בתסקירים אשר אינם מצדיקים הקלה משמעותית בעונש או בהינתן נטילת אחריות חלקית בלבד, או בהינתן סתירה בין התרשמות שרות המבחן לנתונים כגון מכתבי המלצה שקיבל נאשם 1, לרבות הצטיינות בשרותו הצבאי.

18. ב"כ נאשם 1 - עו"ד בועז קניג, סבר כי יש לראות את מכלול האישומים כאירוע אחד, ולקבוע מתחם הנע בין מאסר בעבודות שרות למאסר לריצוי מאחורי סורג ובריא בהתחשב גם בנתוניו הייחודיים של הנאשם. הסנגור התייחס באריכות לנתוניו הייחודיים של הנאשם, כפי שאלה עולים מחוות הדעת השונות ומתסקיר שרות המבחן, למצוקתו הנפשית הן בעת האירועים ובמיוחד בעת הנוכחית, להודאתו במיוס לו, וכן לנסיבותיו האישיות והמשפחתיות המצדיקות גם סטייה ממתחם העונש ההולם מטעמי שיקום.

בנסיבות אלה, סבר הסנגור כי יש לאמץ את המלצת שרות המבחן ולהטיל על הנאשם עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שרות.

19. ב"כ נאשם 2 - עו"ד רן קרויט, התייחס בטיעונו להיותו של נאשם 2 שולי בפרשה, וזאת נוכח העובדה כי כתב האישום המתוקן מייחס לו שני מקרים בלבד, ובמבחן מעניינו של נאשם 1. נטען כי מעשיו של נאשם 2 בוצעו שלא עבור בצע כסף, ונסיבות ביצוע העבירה מלמדות כי מתחם הענישה צריך להתחיל במאסר לריצוי בדרך של עבודות שרות, וכך גם ראוי להטיל על הנאשם. הסנגור ביקש ליתן משקל גם להודאת הנאשם, לקבלת האחריות, לדרך חייו הנורמטיבית, ולעובדה כי בעקבות מעשיו פוטר הנאשם

מעבודתו על כל המשתמע מכך.

20. ב"כ נאשם 3 - עו"ד אריה שרעבי, ביקש ליתן משקל משמעותי להודאת הנאשם, לגילו המתקדם (77) ולנתוני האישיים המורכבים, תוך התמקדות בבעיות הרפואיות. עו"ד שרעבי הדגיש כי מתחם הענישה צריך לקחת בחשבון את העובדה כי מדובר באישורים שניתנו לקטנועים, וזאת במובחן מהסיכון שהיה טמון במתן אישורים דומים למשאיות או למכוניות פרטיות. עוד נטען כי בחישוב כלל המקרים המיוחסים לנאשם, "הרווח" ששלשל לכיסו עומד על 4,000 ₪, ולא ניתן לגזור גזירה שווה בין מקרה נקודתי ופרטני זה לבין אותם מקרים שנדונו בפסיקה ושיקפו עבירות חמורות יותר, וסכומי כסף משמעותיים.

א. דין והכרעה

21. לא קלה היא מלאכת גזירת הדין, ודומני כי במקרה דנן, אפילו קשה ביותר היא. מחד, עסקינן במעשים חמורים, בהם מעורבים עובדי ציבור, וניתן להסכים עם עמדתה העקרונית של התביעה, לפיה עקרון ההלימה בצירוף לכלל הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה מצדיק מתן תשובה עונשית הולמת למעשיהם של הנאשמים. מאידך גיסא, והדברים יפים במיוחד לעניינם של נאשמים 1 ו- 3, מדובר בשני נאשמים בעלי נתונים ייחודיים ביותר (נתוני תפקוד ורמת משכל - בענייניו של נאשם 1; גיל ומצב בריאותי - בענייניו של נאשם 3) המצדיקים התחשבות משמעותית בענישה.

ולאחר הקדמה זו, אפסע בנתיב שהתווה המחוקק במסגרת תיקון 113 לחוק העונשין.

מתחם ענישה אחד כולל או מספר מתחמי ענישה?

22. המבחן הרלוונטי לבחינת השאלה הוא מבחן הקשר ההדוק, כפי שנקבע בע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014) שם נקבע כי עבירות שיש ביניהן קשר ענייני הדוק ואשר ניתן להשקיף עליהן כמסכת עבריינית אחת ייחשבו לאירוע אחד. הדברים אף מתיישבים עם אותם מבחני עזר שנקבעו בע"פ 1261/15 מדינת ישראל נ' דלאל (3.9.2015) כמפורט להלן:

"...ניתן לבחון, למשל, האם ביצוען של העבירות מאופיין בתכנון; האם ניתן להצביע על שיטתיות בביצוע העבירות; האם העבירות התרחשו בסמיכות של זמן או מקום; האם ביצועה של עבירה אחת נועד לאפשר את ביצועה של העבירה האחרת או את ההימלטות לאחר ביצועה, וכיוצא באלו נסיבות עובדתיות. קיומה של נסיבה אחת או יותר מנסיבות אלו (ואין זו רשימה סגורה) עשוי להעיד על קשר הדוק בין העבירות השונות, המלמד כי באירוע אחד עסקינן. בבחינת הנסיבות העובדתיות, מן ההכרח לבית המשפט להעמיד לנגד עיניו את השאלה האם השקפה על העבירות כעל כמה אירועים תהא מלאכותית, באופן שיגרע ממהות העניין בכללותו, או שלא ישקף את סיפור המעשה כהווייתו".

יישומם של המבחנים האמורים על נסיבותיו של המקרה שלפניי, מוביל למסקנה ברורה לפיה יש מקום לראות את מעשיו של כל אחד מהנאשמים, אף אם פרושים על מספר אישומים, כאירוע אחד לצורך קביעת המתחם, ודומה כי הצדדים לא חלקו על כך.

מתחם העונש ההולם

23. על פי לשון החוק, בבואו של בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם בקשר לאירוע שבגינו הורשע הנאשם במיוחס לו, עליו לעשות כן בהתאם לעקרון המנחה - הוא עקרון ההלימה, ותוך התחשבות בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה, וכן בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

השלב השני הוא שלב גזירת הדין, במסגרתו באים לידי ביטוי נתוניו של הנאשם שאינם קשורים למעשה העבירה, כגון: גילו, עברו הפלילי, נטילת האחריות, פגיעת העונש במשפחתו, נסיבות חיים קשות שהיו להן השפעה על ביצוע העבירה, שיתוף הפעולה עם רשויות החוק ועוד (ראה "נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה" - סעיף 40 לא לחוק העונשין).

התיקון מפרט שני שיקולים בגינם ניתן לגזור עונש בחריגה ממתחם הענישה, השיקול השיקומי (המאפשר חריגה לקולא מהמתחם), והגנה על שלום הציבור (המאפשר חריגה לחומרה).

24. אתייחס כעת לנתונים המשפיעים על מתחם העונש ההולם:

(א) **הערכים המוגנים ומידת הפגיעה בהם** - אין חולק כי מעשיהם של הנאשמים פגעו בערך של הגנה על שלום הציבור וביטחון, וכן באותם ערכים של פגיעה בטוהר המידות של השירות הציבורי.

דומני כי אין צורך להרחיב במילים אודות הסיכון הטמון לציבור במעשיהם של הנאשמים אשר איפשרו לקטנועים לעבור את מבחן הרישוי מבלי שאלה נבדקו בפועל, כאשר במקרים ספורים (שניים ביחס לנאשמים 1 ו- 3 ושניים ביחס לנאשמים 2 ו- 3) דובר אף בקטנועים תקולים.

יחד עם זאת, ראיתי להוסיף שתי הערות בהקשר למידת הפגיעה בערך של הגנה על שלום הציבור וביטחון:

הראשונה - מבלי להמעיט בחומרת מעשיהם של הנאשמים, קיים שוני **מסוים**, גם אם קל, בין מתן אישורים לקטנועים תקולים (אשר חלק מהתקלות שפורטו באותם ארבעה מקרים לא היו תקלות "בטיחותיות") לבין מתן אישורים כוזבים למכוניות או בוודאי למשאיות. בהקשר זה, אציין כי פסיקת בתי המשפט אליה הפנה התובע בטיעוניו, התייחסה למתן אישורי תקינות כוזבים למכוניות שם פוטנציאל הנזק לכלל הציבור (במובחן מהנהג עצמו) משמעותי יותר.

השנייה - בעניינו של נאשם 1 דובר על תקופה בת 18 חודשים בה פעל והעביר קטנועים ללא בדיקה, בתדירות של

פעם או פעמיים בחודש (כך על-פי לשונו של כתב האישום המתוקן). חשוב לציין כי מתוך כלל המקרים בהם פעל כפי שפעל, קיימות ראיות (שמצאו ביטוי בכתב האישום) אך ורק לשני מקרים בהם דובר בקטנועים תקולים. יתר המקרים המוזכרים בכתב האישום נלמדים מהודאתו של הנאשם בחקירתו במשטרה, ואין בנמצא כאמור, אינדיקציה כלשהי לפיה דובר בקטנועים תקולים, ומכאן ההשלכה על מידת הפגיעה בערך המוגן. הדברים רלוונטיים גם לעניינו של נאשם 3.

עוד יצוין, כי באותם מקרים פרטניים בהם הורשעו הנאשמים במתן אישורי תקינות לקטנועים תקולים, דובר בפעילות יזומה של המשטרה, כך שהלכה למעשה, אותם קטנועים לא "עלו על הכביש", ומכאן שהסיכון לביטחון הציבור היה בבחינת פוטנציאל בלבד שלא בא לידי מימוש.

באשר לעבירת הפרת האמונים בה הורשעו נאשמים 1 ו-2, הרי זו טומנת בחובה פגיעה בשלושה ערכים מוגנים: (א) פגיעה באמון הציבור בעובדי הציבור; (ב) פגיעה בטוהר המידות של עובדי הציבור; (ג) פגיעה בתקינות פעולת המינהל [(ראה דנ"פ 1397/03 **מדינת ישראל נ' שבס** (30.11.2004) (להלן - **פרשת שבס**) (פסקה 32 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק)].

בפרשת שבס נקבע כי הערך הראשון נועד להבטיח את אמון הציבור בעובדי הציבור, וכי אמון זה הוא תנאי הכרחי לתפקודם של עובדי הציבור וחיוני לשמירה על המסגרות החברתיות.

עמד על כך בית המשפט העליון בע"פ 4148/96 **מדינת ישראל נ' גנות**, פ"ד נ(5) 367, 386 שם נקבע כדלקמן:

"לשונו של סעיף זה רחבה דייה כדי לכלול בו מעשה שאינו רק אירוע פנימי, אלא גם פוגע בתדמית של השירות הציבורי ומערער את אמון הציבור בו. מעשה כזה מעורר אותו חשד ואותה לזות שפתיים הפוגעים באמון הציבור בטוהר השירות והשורות".

הערך השני נועד להבטיח את טוהר המידות של עובדי הציבור ובבסיסו הצורך בהקפדה על "טוהר המידות של המינהל הציבורי". טוהר המידות משמעותו התנהגות הוגנת וישרה של עובד הציבור. שירות ציבורי שמידותיו אינן טהורות ושכפיו אינן נקיות הוא שירות ציבורי לא מוסרי, וכזה שאינו משרת עוד את הציבור, ועל כן - מופקע מן הסמכות המוסרית לפעול בשם הציבור ולמענו. הערך של הבטחת טוהר המידות בא לבער את נגע חוסר ההגינות וחוסר היושר ממסדרונות השלטון (פרשת שבס, פסקה 34 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק).

הערך השלישי נועד להבטיח את פעילותו התקינה של המינהל הציבורי, ולוודא כי עובד הציבור יגשים את תפקידו כנדרש; יפעל על פי הכללים ואמות המידה הקובעות את תהליך קבלת ההחלטות; לא יעמיד עצמו במצבים שיש בהם פגיעה ביכולתו להוציא את תפקידו מהכוח אל הפועל באופן ראוי; כי האינטרס הציבורי, המונח ביסוד התפקיד הציבורי, יוגשם הלכה למעשה (פרשת שבס, פסקה 35 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק).

עמד על כך בית המשפט העליון גם בע"פ 293/89 **סוקולובסקי נ' מדינת ישראל**, פ"ד מ(3) 92, 140 בו נקבע:

"מטרתו של האיסור הפלילי היא להבטיח התנהגות ראויה של עובד הציבור... ושמירה על טוהר המידות, ולשם כך יש לקבוע נורמות ואמות מידה, שיבטיחו כי האינטרס הציבורי, אשר עליו מופקד עובד הציבור... יוגשם, הלכה למעשה".

נקבע בפסיקת בית המשפט העליון כי ביסוד ערך זה מונחת התפיסה לפיה יש למנוע סטייה של העובד מהשורה, וזאת בין לקידום צרכיו האישיים, בין לקידום צרכיהם של צדדים שלישיים, ואפילו אם עסקין ברצון לקידום אינטרס הציבור.

ראה אף ע"פ 645/81 פניץ נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(3) 67, 70, שם נקבעו הדברים הבאים:

"... ביסוד העבירה של הפרת אמונים אינה עומדת ההנאה האישית של הנאשם (אם כי לרוב היא מצויה) אלא הפרת האמונים, אשר עשויה להתקיים גם בנאשם, הפועל למען הגשמת מה שנראה לו כאינטרס הציבור... ההוראה העונשית בדבר הפרת אמונים באה להגן על הציבור לא רק מפני עובדי ציבור, המפיקים טובת הנאה בדרך של סטייה מהשורה, אלא גם מפני עובדי ציבור, המוכנים לסטות מהשורה כדי לקדם את משימתם הציבורית. אלה כאלה פוגעים באמון הציבור ובטוהר המידות של עובדי הציבור".

לצד האמור לעיל, אציין כי לטעמי, מידת הפגיעה בערך המוגן מושפעת, בין היתר, ממעמדו ובכירותו של עובד הציבור. בעניינינו, מדובר בעובדי ציבור שאינם נמנים על המעגל המרכזי של מקבלי ההחלטות, ולא ניתן לומר כי מדובר בבעלי תפקיד בכירים. גם נתון זה צריך להשליך על קביעת מתחם העונש ההולם.

(ב) **נסיבות ביצוע העבירה** - כתב האישום המתוקן, שתמציתו הובאה לעיל, כולל נתונים מנתונים שונים בדבר הדרך בה פעלו הנאשמים, אולם לטעמי, לא ניתן ללמוד מכתב האישום המתוקן על רמת תחכום גבוהה כפי שהתובע הסיק בטיעונו.

בסופו של יום, מדובר במסכת מרמית פשוטה יחסית, ולא בתכנית עבריינית מורכבת ומסועפת. אציין כי אותן "נסיבות מחמירות" בהן דובר בעבירת זיוף המסמך, קשורות לאופי המסמך המזויף ומשמעותו ולא לפעולות מתוכננות במיוחד שנעשו בהקשר לאותן תעודות תקינות שניתנו ללא בדיקת הקטנועים בפועל.

צינתי וראוי להדגיש זאת בשנית שכן לדברים השלכה על מתחם העונש ההולם, כי כתב האישום אינו כולל התייחסות לתמורה כספית כלשהי שקיבלו נאשמים 1 ו- 2 תמורת מעשיהם, ולא בטען כי היה כזה. על רקע האמור לעיל, לא ניתן לשלול את הסברם של נאשמים 1 ו- 2 כפי שבא לידי ביטוי בשיחותיהם עם קציני המבחן, וכפי שעלה אף מעדותו של מר סימן-טוב אודות הלחץ שאפיין את התקופה הרלוונטית.

במסגרת מתחם העונש ההולם, ובהקשר לנסיבות ביצוע העבירה, יש ליתן את הדעת לכמות הקטנועים המדוברת, ובהמשך אבצע הבחנה בין הנאשמים השונים.

הפסיקה הנוהגת

25. רובם המכריע של פסקי הדין אליהם הפנה התובע העוסקים במתן אישורי תקינות על-ידי בוחני רכב במכוני רישוי, כוללים עבירות שוחד, ומכאן שאינני סבור כי יש לראותם כמתאימים לקביעת מתחם העונש ההולם בענייננו. אמנם יש בפסקי דין אלה התייחסות רלוונטית של בית המשפט העליון לערכים שנפגעו, וכמובן שלדברים יש משקל ומשמעות, אולם באותה רזולוציה הנדרשת לצורך קביעת המתחם, דומני כי קיים פער משמעותי בין הסיטואציות המתוארות באותם מקרים לבין הסיטואציה הקיימת בענייננו, בה לא נטען, וממילא לא הוכח, כי מדובר במעשים שבוצעו עבור כסף או טובת הנאה אחרת. הדברים רלוונטיים לפסקי הדין שצורפו כאמור לטיעון התביעה: ע"פ 4420/10 **מדינת ישראל נ' פלוריס** (31.1.2011); רע"פ 5626/10 **סרור נ' מדינת ישראל** (26.10.2010); ת.פ. 11639-03-16 (מחוזי ב"ש) **מדינת ישראל נ' אטינגר** (16.5.2016).

זאת ועוד, מעבר לעבירות השוחד שלא קיימות בענייננו, יש ליתן את הדעת גם לעובדה כי באותם מקרים אליהם הפנה התובע דובר באישורי תקינות שניתנו למכוניות ולא לקטנועים, ועמדתי לעיל על ההבדל המסוים הקיים בין שתי הקטגוריות מבחינת פוטנציאל הסיכון לציבור.

אציין כי פסק הדין בעניין **סרור** שהוזכר לעיל, הוגש גם מטעמו של נאשם 1, אשר ביקש לראות בעונש המאסר בן תשעת החודשים שהוטל על נאשם 2 (אמיל סרור) ככזה המלמד על צדקת טענתו, לפיה ניתן להסתפק במאסר בעבודות שרות. על-פי הטיעון, אותו סרור הורשע בעבירת שוחד בהקשר למתן אישורי תקינות לכלי רכב, ואם עונשו הועמד על תשעה חודשים, ברור כי עונשו של הנאשם צריך להיות פחות בחומרתו. לטעמי, קיים קושי בעריכת ההשוואה האמורה, שכן אותו סרור ביצע את שביצע ביחס לכלי רכב אחד ולא ביחס למספר רב של קטנועים, כפי שעשה נאשם 1.

26. ההגנה התייחסה בטיעוניה לת.פ. 34257-11-11 **מדינת ישראל נ' גלבע**, שם דובר בנאשם שהורשע בסיכון חיי אדם בנתיב תחבורה ובהטרדה באמצעות מתקן בזק, אולם לא ראיתי כיצד נתונו הייחודיים של אותו מקרה רלוונטיים לענייננו.

27. הגם שקיים שוני לא מבוטל, עליו עמדתי לעיל, בין מקרים של מתן אישורי תקינות שהם תולדה של עבירות שוחד לבין ענייננו, והגם שקיים שוני מסוים - גם אם קל - בין מקרים בהם ניתנים אישורי תקינות למכוניות או משאיות, למקרים בהם ניתנים אישורי תקינות לקטנועים, דומני כי ניתן להקיש מפסקי הדין שהוזכרו לעיל, כי ככלל - עונשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שרות ייגזרו רק במקרים חריגים.

קביעת מתחם העונש ההולם - סיכום

28. בהתחשב בכלל הנתונים שפורטו לעיל, ובשקלול מספר המקרים המיוחדים לכל אחד מהנאשמים, ראיתי

לקבוע את מתחמי הענישה, תוך ביצוע הבחנה בין האישומים השונים, נוכח השוני בכמות תעודות התקינות שהנפיקו, והכל כמפורט להלן:

נאשם 1 (אישומים 1, 2, 4 ו-6) - הרף התחתון יעמוד על 12 חודשי מאסר והרף העליון יעמוד על 30 חודשי מאסר.

נאשם 2 (אישומים 3 ו-5) - הרף התחתון יעמוד על מאסר קצר שניתן לרצותו בדרך של עבודות שרות, והרף העליון יעמוד על 12 חודשי מאסר.

נאשם 3 (אישומים 1, 3, 4, 5 ו-6) - הרף התחתון יעמוד על 12 חודשי מאסר והרף העליון יעמוד על 30 חודשי מאסר.

קביעת מתחם זהה בין עניינים של נאשמים 1 ו-3, הגם שקיים שוני מסוים בהיקף האישומים ובתפקיד שמילאו, מתיישבת גם עם הסדר הטיעון הזהה שנערך ביניהם (ואני ער לעובדה כי במהלך הטיעון עדכן התובע את הסדר הטיעון ביחס לנאשם 1) וגם עם העובדה שניתן למצוא איזון לכאורה בין תפקידו הרשמי של נאשם 1 (המהווה נתון בעל היבט מחמיר) לבין העובדה שנאשם 3 היה בעל האינטרס הכלכלי בביצוע העבירות.

2. קביעת העונש המתאים

שיקולים משותפים לכל הנאשמים

29. קיימים שיקולים, המשותפים לכל הנאשמים, ומשפיעים על קביעת העונש המתאים ואלה הם:

היעדר עבר פלילי

אין לחובת מי מהנאשמים הרשעות קודמות, ונתון זה פועל לזכותם ובעל השפעה לעניין העונש, שכן ברור שיש לבצע הבחנה בענישה בין נאשמים הפוקדים את בתי המשפט לעיתים תכופות לבין אלה שזוהי מעורבותם הראשונה בפלילים, במיוחד נוכח הוראות סעיף 40א(11) לחוק העונשין.

נטילת האחריות מצידם של הנאשמים

בתי המשפט נהגו מאז ומעולם להעניק הקלה בעונש לנאשמים הבוחרים לקבל אחריות על מעשיהם ולהודות

באשמה, ולאחר תיקון 113 לחוק העונשין, הדברים מצאו ביטוי אף בסעיף 40א(4) לחוק העונשין.

להודאה שני היבטים מרכזיים - הן זה הקשור לנטילת האחריות והן זה הקשור לחסכון בזמן ציבורי, כך שהשילוב בין שני היבטים אלה מוביל לאותה הקלה בעונש, והדברים רלוונטיים לעניינם של שלושת הנאשמים, אשר כולם בחרו להודות ולא לנהל משפט וצינו כי הם מביעים חרטה על מעשיהם.

שיקולים פרטניים בעניינו של נאשם המשפיעים על קביעת העונש המתאים

נאשם 1

30. עמדתי לעיל בהרחבה על נתוני המורכבים של הנאשם ולא בכדי. בסופו של יום, ובתוך כל מערכת השיקולים המורכבת שהוטמעה בתיקון 113 לחוק העונשין, עומד בפני השופט נאשם בשר ודם שעל השופט לגזור את דינו. בענייניו, אותו אדם שעל השופט לגזור את דינו הוא אדם מוגבל בנתוניו ויכולותיו, הנמנה על פלח אוכלוסייה חלשה הנופל בין הכיסאות, מי שנלחם לאורך השנים להציג פאסאדה של תפקוד תקין, אולם בפועל הקרובים לו ובוודאי מעסיקיו ידעו היטב את נתוני האמת המסתתרים מאחורי אותה פאסאדה.

לא צריכה להיות מחלוקת כי נתוניו של הנאשם רלוונטיים לענישה, בוודאי כאשר שירות המבחן העריך כי לאור מוגבלותו וקשייו הבולטים להתמודדות במצבי לחץ וחרדה, הנאשם יתקשה במפגש עם אוכלוסייה עבריינית, ויתכן ואף יהיה נתון לניצול.

לענישה בדרך של מאסר מאחורי סורג ובריח עלולה להיות השפעה גם על משפחתו של הנאשם, כמפורט להלן: (א) אשתו של הנאשם סובלת מהפרעת הסתגלות עם תסמינים דכאוניים מתמשכים ומטופלת במוסדות בריאות הנפש; (ב) בנו של הנאשם אובחן אף הוא בעבר "כמתפקד ברמה של פיגור שכלי קל".

על פניו, השילוב שבין: (א) נטילת האחריות; (ב) העדר עבר פלילי; (ג) פגיעת העונש במשפחתו של הנאשם; (ד) נתונים אישיים ייחודיים ומורכבים - מצדיק גזירת דינו של הנאשם בהתאם לרף התחתון של מתחם הענישה.

31. כעת, יש לבחון האם הנאשם השתקם או יש סיכוי של ממש שישתקם, כאמור בסעיף 40ד(א) לחוק העונשין, המאפשר חריגה ממתחם העונש ההולם מטעמי שיקום.

בחינת נתוני המקרה, נתוניו של הנאשם והתכנים העולים מתסקיר שרות המבחן, מלמדים כי מדובר במקרה המתיישב עם ההגדרה הרחבה, הכלולה בסעיף 40ד(א) לחוק העונשין.

מסקנתי מבוססת על שלושה פרמטרים המפורטים בתסקיר:

(א) הנאשם מביע נכונות לשיתוף פעולה מלא בהליכים טיפוליים, השתתף בכאלה במסגרת שרות המבחן (לרבות בקבוצה טיפולית) ומכיר בסמכות שרות המבחן;

(ב) עבודתו של הנאשם כבוחן רכב הופסקה כך שאין חשש כי ישוב על מעשיו;

(ג) הנאשם מועסק כיום במקום עבודה אליו שובץ על ידי שירותי הרווחה והולם את יכולותיו (חברת "המשקם" המוגדרת כ"חברה לתעסוקה מוגנת ונתמכת של אנשים עם נכויות", שם מבצע עבודות גינון במשך 5 שעות מדי יום).

המשך שיתוף הפעולה של הנאשם עם שירות המבחן במסגרת צו מבחן, לצד אותה עבודה ב"תעסוקה מוגנת", תבטיח את המשכו של הליך השיקום ותפחית לחלוטין את הסיכוי להישנות עבירות.

בנסיבות אלה, יש מקום לחרוג ממתחם העונש ההולם, ולהטיל על הנאשם עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שרות, אשר יאפשר הטלת צו מבחן והמשך הטיפול בנאשם.

במאמר מוסגר אציין, כי ניתן להצביע על קשר מתחייב בין עוצמתו של הליך השיקום לבין היקף החריגה ממתחם העונש ההולם, ובהינתן העובדה כי הנאשם היה במעצר כ- 10 ימים (29.3.16 עד 7.4.16) תקופה אותה אין בכוונתי לנכות, מסתכמת החריגה מטעמי שיקום בחמישה חודשים וחצי בלבד, ולטעמי - יש לראותה כמידתית והולמת.

משזוהי התוצאה אליה הגעתי, אינני רואה לדון בשאלה האם יש לראות בנתוניו של הנאשם ככאלה המלמדים על קרבה לסייג לאחריות פלילית (וראה סעיף 40ט(א)(9) לחוק העונשין) או כסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה (וראה סעיף 40ט(א)(5) לחוק העונשין).

נאשם 2

32. שקלתי את נתוניו האישיים של הנאשם, כפי שאלה פורטו לעיל, ובמיוחד נתתי משקל לקולא לנתוניו הרפואיים.

השילוב שבין: (א) נטילת האחריות; (ב) העדר עבר פלילי; (ג) מצב רפואי ומשפחתי מורכב - מצדיק גזירת דינו של הנאשם בהתאם לרף התחתון של מתחם הענישה.

נאשם 3

33. מעבר להודאה ולהעדר עבר פלילי, ניתן להצביע על שני שיקולים מרכזיים הרלוונטיים בעניינו של נאשם 3.

ראשית, מדובר בנאשם שאינו צעיר (בן 77), וברור כי ריצוי מאסר בגיל זה אינו דבר פשוט כלל ועיקר.

שנית, מדובר בנאשם שאינו בקו הבריאות, והתייחסתי לעיל למכלול קשייו הרפואיים.

השאלה המרכזית היא האם יש בשני נתונים אלה כדי להצדיק חריגה ממתחם העונש ההולם, או כדי למקם את הנאשם בתחתית המתחם, תוך התחשבות גם בהודאתו ובעובדה כי אין לחובתו הרשעות קודמות.

נראה כי עמדת המחוקק כפי שבאה לידי ביטוי בתיקון 113, היא כזו לפיה אין מקום לחריגה ממתחם העונש ההולם מטעמי גיל או בריאות, ואף אם היה מקום - הדבר צריך להישמר למקרים חריגים וקיצוניים בלבד, שהמקרה שלפניי אינו נמנה עליהם.

רק לפני ימים ספורים עמד על כך בית המשפט במסגרת רע"פ 1127/18 **נג'יב נ' מדינת ישראל** (13.2.2018), שם נגזרו 12 חודשי מאסר על נאשם בן 76 הסובל מבעיות בריאותיות מגוונות שהורשע בעבירה של גרימת מוות ברשלנות. בית המשפט לתעבורה גזר את עונשו של הנאשם באופן המשקף את השליש התחתון של מתחם הענישה, וערעורו נדחה בבית המשפט המחוזי. במסגרת בקשת רשות ערעור שהוגשה מטעמו של הנאשם, קבע בית המשפט העליון את הדברים הבאים:

"במצב הדברים הקיים, אינני סבור כי יכול המבקש להיבנות מנסיבותיו האישיות על מנת לזכות בהקלה בעונשו. בהיעדר הסדר סטוטורי ייחודי בעניינם של מורשעים שגילם מופלג, גזר בית המשפט לתעבורה את דינו על פי השיקולים המנויים בסעיף 40א לחוק העונשין, תוך שזקף לזכותו את גילו המתקדם ואת מצבו הרפואי, והציב מנגד את נסיבותיו הפרטניות המחמירות, ובכלל זאת הרשעותיו הרבות בעבירות תעבורה, מהן שתיים אף לאחר מועד האירוע דנן. בשקלול הדברים, העמיד בית המשפט לתעבורה את עונשו של המבקש בחלקו התחתון של המתחם שקבע".

יוצא אפוא כי יש לראות בגילו ובמצבו הבריאותי של הנאשם כנתונים אשר בהצטרף להודאה ולקבלת האחריות, מצדיקים את גזירת דינו של הנאשם בהתאם לרף התחתון של המתחם, אך לא ככאלה המצדיקים חריגה מהמתחם.

דברים אלה יפים אף נוכח העובדה כי המעשים העברייניים בוצעו עת היה הנאשם בגיל מתקדם (75), וסבל בדיוק

מאותם תחלואים מהם סובל היום.

בחינת תסקיר שרות המבחן שהוגש בעניינו של הנאשם, מלמדת כי אין בנמצא שיקולי שיקום המצדיקים חריגה ממתחם העונש ההולם.

לאור האמור לעיל, יש לגזור את דינו של הנאשם בהתאם לרף התחתון של מתחם הענישה.

סיכום

34. אשר על כן, החלטתי לגזור על כל אחד מהנאשמים את העונשים הבאים:

נאשם 1

א. 6 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שרות במתנ"ס פולג - עיר ימים, ברח' בני ברמן 6 נתניה, החל מיום 15.4.18 שאז יתייצב הנאשם בשעה 08:00 בבוקר בפני הממונה על עבודות שרות.

ב. 6 חודשי מאסר, אולם הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מהיום את אחת העבירות בהן הורשע.

ג. קנס בסך 5,000 ₪ אשר ישולם ב- 10 תשלומים חודשיים שווים, החל מיום 1.5.18 או 25 ימי מאסר תמורתו.

ד. אני מעמיד את הנאשם בפיקוח שרות המבחן לתקופה של 12 חודשים. הובהר לנאשם כי היה ויפר את צו המבחן ניתן יהיה להשיבו לבית המשפט ולגזור את דינו מחדש.

נאשם 2

א. 3 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שרות בבית החולים "תל השומר" החל מיום 15.4.18 שאז יתייצב הנאשם בשעה 08:00 בבוקר בפני הממונה על עבודות שרות. מתקופת המאסר תנוכה תקופת מעצרו (29.3.16 עד 7.4.16).

ב. 6 חודשי מאסר, אולם הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מהיום את אחת העבירות בהן הורשע.

ג. קנס בסך 3,000 ₪ אשר ישולם ב- 6 תשלומים חודשיים שווים, החל מיום 1.5.18 או 15 ימי מאסר תמורתו.

נאשם 3

א. 12 חודשי מאסר בפועל בניכוי תקופת המעצר (29.3.16 עד 7.4.16).

הנאשם יתייצב ביום 15.4.18 בשעה 08:00 בבוקר בבית מעצר "ניצן" לצורך ריצוי עונשו.

ב. 6 חודשי מאסר, אולם הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו אחת העבירות בהן הורשע.

ג. קנס בסך 10,000 ₪ (הופקד עובר לטיעונים לעונש).

ד. חילוט בסך 5,000 ₪ (סכום שנתפס במהלך החקירה).

ניתן צו כללי למוצגים לשיקול דעת קצין משטרה ו/או התביעה.

זכות ערעור כחוק.

ניתן והודע היום ד' אדר תשע"ח, 19/02/2018 במעמד הצדדים.

בני שגיא, שופט